

του τὸ πλῆθος περιμένα. Ἔνα εἶδος φῶς σὺν ἀγούρα· φώτιζε τὰ ἀγωνιώδηκα πρόσωπα. Βίχις ὁ Γκακόμπης σηκώθηκε μὲ μιὰ ματωμένη βούλα στὸ μάγουλο, καὶ φώναξε.

— Δὲν ἀπόθνηε! Ἀναπνέει!

Ἔνα ὑπόκωφο βουϊτὸ ἔτραξε μέσα στὸ πλῆθος· οἱ περὶ κοντινοὶ σιμῶσαν τί, κεφάλι γιὰ νὰ δοῦν· οἱ περὶ μακρικοὶ ἀρχίζαν νὰ χάνουν τὴν ὑπομονὴ τους καὶ νὰ φωνάζουν. Ἀπὸ γυναῖκες φέραν δυὸ καράφες νερό· μιὰ ἄλλη γυναῖκα ἔφερε πίννους ἰσπίδες· ἕνας νέος παρουσίασε ἕνα φλασκὶ γιομάτο κρασί. Πλύναν τὸ πρόσωπο τοῦ πληγωμένου· σταματήσαν τὴν αἵματηρὴ ροὴ ἀπὸ τὸ μέτωπο. Ἔστερα φωνές σηκώθηκαν γιὰ νὰ ζητήσουν τὴν αἰτία τοῦ δυστυχήματου. Οἱ ἐκπὸ λίτρος τῶ λαμπάδω εἶχαν ἔκφραση τῆς μοῆς θοίκεν μερικὰ κομματάκια κερί στὶς χαρμαῖδες τῶν στανιδιῶ, στὸ βῆθος τοῦ κάρρου.

Μέσα στὸ θόρυθο οἱ φωνές σβουῦσαν, μακραίναν χροσιόντουσαν. Ἐκὶ καθὼς οἱ Γραντουζιάνοι εἶχαν ἕνα παλὴ μῆσος κληρονομικὸ μὲ τοὺς κάστοικους τοῦ Μασκαλέου, χωριεὺ χρισμένου στὴν ἀπὸ πέρα ὄχτη τοῦ πεταμαῦ, ὁ Γκακόμπης εἶπε μὲ μιὰ φωνὴ τραχὴ καὶ παυσιόκη:

— Ἡμεῖς, ἔστερ, ἂν οἱ λαμπάδες μας χορησιμέφουν στὸν ἄγιο Γκονζάλδο;

Αὐτὸ τὸ ἤσπῃα τοῦ ἀνάβε μιὰ πυρκαγιὰ. Αἰφνίδια ἡ εἰδέα τοῦ φανατισμοῦ ἔξπνγηε σ' αὐτὸ τὸ λιὸ τὸν ἀποχτηνωμένον αἰῶνας τῶρα ἀπὸ τὸ στραβὸ καὶ ἄγριο κλῆρον γιὰ τὸ ξεχωριστὸ του εἶδωλο. Τὸ ὄνομα τοῦ φανατικοῦ πέταξε ἀπὸ στόμα σὲ στόμα. Ἐκ' ἄνω ἀπὸ τὶς τραχιῆς κοκκινάδες τοῦ σούρουπου ἡ σαλευμένη ὄχλαγωγία πῆρε τὴν ὄψη μιᾶς ὀρθῆς ἀγριοδαμονισμένου.

Ὅλα τὰ λαύγγια οὐρλιάζαν τὸ ὄνομα τοῦ ἄγιου εἰς σῶθην πολέμου. Οἱ περὶ δαμονισμένοι κινεῖσταν τὸ Μασκαλέο κουνώντας τὰ χέρια καὶ σφίγγοντας τὶς γροθιές. Ἔστερα ὅλ' αὐτὰ τὰ πρόσωπα ποὺ ἀνάβε ἡ μανία καὶ τὸ φῶς, αὐτὲς οἱ πλατιῆς δυναμερές φάτσες ποὺ χροσοὶ κύκλοι κερμασμένοι σ' αὐτὴν καὶ ψηλές τοῦ φρε; μαλλιά σηκωμένα πᾶν' ἀπ' τὸ μέτωπο τοῦ εἶδαν μιὰ παράξενη θεὰ βροθαρότητας, γυρίσαν πρὸς τὴν πληγωμένο καὶ ξεδηλῶσαν τὴν πόνο τους. Γύρω ἀπὸ τὸ κάρρο σπρωχτήκαν κλαψιάρικες γυναῖκες ποὺ θέλιν νὰ ξαναφέρουν τὸν ἐτοιμοθάνατο στὴ ζωὴ· ἐκ' ἐκτὸ χέρια σπλαχνικὰ προσφεοθήκαν γιὰ νὰ ἀλλάξουν τοὺς ἐπίδεςμους πίνου στὶς πληγές, γιὰ νὰ πλύνουν τὸ πρόσωπο μὲ φρέσκο νερὸ γιὰ νὰ πλησιάζουν στὰ ὠχρὰ χεῖλια τὸ φλασκὶ τοῦ κρασιοῦ γιὰ νὰ θέσουν κἄτω ἀπ' τὸ κεφάλι ἕνα μαξιλάρι περὶ μαλακὸ.

— Ἄλλοῦρα, καὶ μὲνε Παλλούρα, γιατί δὲ μᾶς ἀπαντᾶς γιατί;

Ἐτοιμοθάνατος ἦταν θεσμένος ἀνάσκελα μὲ τὸ βλέφαρον κλειστὰ μὲ τὸ στόμα μισανοχτὸ μ' ἕνα σκούρο γροῦδι ποὺ τοῦ χρωμάτιζε τὰ μάγουλα καὶ τὸ πηγούδι, ὠμορφος ἀπ' αὐτὴ τὴν χαρωπὴ ὠμορφιά

τῆς νηότης εὐκολογνώριστης ἀκόμα κἄτω ἀπὸ τοὺς σπασμοὺς ποὺ ὁ πόνος προξενούσε στὰ χαρακτηριστικὰ του. Ἐν' αὐλίκε κἄτω κυλούσε κἄτω ἀπ' τὸν ἐπίδεςμο καὶ κατέβαινε ἀπὸ τὸ μέτωπο πρὸς τὸ μηλένγι· μικρὲς φουσαλιδες ἀφρὸς κοκκινωπὲς σηματοζόντουσαν στὶς γωνιές τοῦ στομάτου του, ἕνα εἶδος πνιχτοῦ καὶ ἰκανόνιστου σφραϊματος ἔφρουγε ἀπὸ τὸ λαύγγι του, ὅμοιο μὲ τὸ ῥόχο τῆς ἀγωνίας.

Τότες ἀπὸ τὴ μεριὰ τῆς πλατέας, ἰκουστήκαν κραυγές σπαραχτικῆς κραυγῆς μητέρας ποὺ τῆ σιωπῇ τὴν αἰφνίδια ὄλω τῶν ἄλλω φωνῶ, φανήκαν περὶ διαπεραστικῆς. Ἐκ' ἐκτὸ μὲν γυναικα πολύσαρκη ποὺ τὸ πάχος τὴν ἔπνιγε ἔσκισε τὸ πλῆθος καὶ σίμωσε στὸ κάρρο φωνάζοντας. Πολύ θραετὰ γιὰ νὰ μπορέση νὰ ἀνέδη κανάπεσε στὰ πόδια τοῦ γροῦ τῆς μὲ λόγια ἀγάπης ποὺ κοφτόντουσαν ἀπὸ τοὺς λαύγγους, μὲ ξεσπάσματα φωνῆς τόσο σκαστὰ καὶ διαπεραστικὰ μὲ μιὰ ἔκφραση πόνου, τόσο φοβερὰ παράξενη ποὺ ὅλοι οἱ θρισκούμενοι καὶ φρικιάσαν καὶ γυρίσαν τὸ κεφάλι. (Ἀκλουθᾶ)

ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΑΘΛΗΟΥΣ ΤΟΥ HUGO

ΔΙΑΛΕΧΤΑ ΚΟΜΜΑΤΙΑ
ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΠΑΝΤ. ΑΠΟΣΠΕΡΙΤΗ
=ΒΑΤΕΡΛΩ=

XIV

ΤΟ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ ΤΕΤΡΑΓΩΝΟ

Μερικὰ τετράγωνα τῆς φρουρᾶς, ἀκούνητα μέσα στὸ θέμα τῆς φυγῆς, σὰ βράχοι στὸ τροχούμενο τὸ νερὸ, βαστήξαν ὡς τὴ νύχτα. Ἡ νύχτα, μαζὺ μὲ τὸ θάνατο ἐρχόταν, καὶ αὐτοὶ τὴν περιμέναν τὴ διπλὴ σκοτεινιά, καὶ ἀτράνταχτοι ἀφηθήκαν νὰ κωκλωθοῦν. Κάθε τάγμα, ξεμοναχισμένο ἀπὸ τᾶλλα καὶ μὴ ἔχοντας περὶ δεσμὸ μὲ τὸ σκορπισμένο στρατὸ, πέθαινε χωριστὰ. Γιὰ τὴ τελευταία αὐτὴ χειμωνομία, εἶχαν σταθῆ ἄλλοι πάνου στὶς ψηλάδες τῆς Ροσσόμας, ἄλλοι στὸ κάμπο τοῦ ἄη—Γιάννη. Ἐκεῖ, ἀφιμένα, νικημένα, τρομερὰ αὐτὰ τὰ τετράγωνα τὰ σκότεινα ἀγωνιοῦσαν ἡρωϊκὰ. Ἡ Οὐλίμα, ἡ Βαγοράμη, ἡ Ἴενα, ἡ Φρίντλαντ ἀποθνήαν μαζὺ τους.

Μέσα στὸ σούρουπο, κατὰ τὶς ἐννῆὰ τὸ βράδου, κἄτω καὶ στὸ ὄροπέδι τ' ἄη—Γιάννη, ἀπόμεινε ἕνα. Σ' αὐτὴ τὴν ὀλέθρια κοιλάδα, στὰ προσπόδια αὐτῆς τῆς ἀνηφορίας ποῦχαν σκαλώσει οἱ θωρακοφόροι, γιομάτης τῶρα ἀπὸ τὶς ἐγγλέζικες μάζες, κἄτω ἀπὸ τ' ἀκατάπαυτο ντουφεκίδι τοῦ νικητοῦ ἔχτριχου πυροβολικοῦ, κἄτω ἀπὸ τὴν τρομαχτικὴν πυκνότη τῶ βλημάτων, αὐτὸ τὸ τετράγωνο πολεμοῦσε. Τὸ διοικοῦσε ἕνας ἄσημος ἀξιωματικὸς μὲ τὸνομα Κάμπρων

